SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

29.3.2017 Dnro 182 /D.a.4 /2017

Eduskunnan liikenne- ja vietintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asia: **Saamelaiskäräjien lausunto hallituksen esityksestä laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta**
Viite: **Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntopyyntö 22.3.2017.**

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään muutettavaksi Yleisradio Oy:stä annettua lakia siten, että Yleisradion tulee tarjota julkisen palvelun sisältöpalveluja yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Edellä oleva muotoilu korvaa nykyisen muotoilun, jonka mukaan Yleisradio voi tarjota julkisen palvelun sisältöpalveluja yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti. Hallituksen esityksen mukaan julkiseen palvelun tehtävänantoa tarkennetaan siten, että Yleisradion tehtävänä olisi tukea suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista, suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista monimuotoisuutta. Kyseinen tehtävä korvaisi nykyisen tehtävän, jonka mukaan Yleisradion tulee tukea suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta. Uudistuksessa esitetään Yle:n hallintoneuvoston aseman vahvistamista siten, että hallintoneuvosto päättäisi jatkossa yhtiön strategiasta. Hallituksen esityksessä tuodaan esille se, että Yleisradion hallintoneuvosto on päättänyt lokakuussa 2016 Yleisradion televisiokanavien lukumäärän vähentämisestä neljästä kolmeen.

Saamelaiskäräjät painottaa, että Yleisradio Oy:stä annettua lakia uudistettaessa ei saa heikentää saamenkielistä ohjelmistotarjontaa, vaan uudistuksen tulee mahdollistaa saamenkielinen ohjelmistotarjonta saamenkieliselle väestölle yhdenvertaisesti Yleisradion julkisen palvelutehtävän mukaisesti. Saamelaiskäräjät katsoo, että ohjelmiston keskittäminen kolmelle televisiokanavalle vähentää saamelaisten mahdollisuuksia omakieliseen ohjelmistotarjontaan, ja tiedon leviäminen saamelaisista valtaväestölle heikkenee. Suvaitsevaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että saamelaisista ja heidän elämästä välittyy oikeanlaista tietoa valtaväestölle. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena tulee olla saamenkielisen radio- ja televisio-ohjelmistotarjonnan turvaaminen ja ohjelmistotarjonnan lisääminen siten, että Ylen julkinen palvelutehtävä saamenkielisten ohjelmien osalta toteutuu.

Saamelaiskäräjät kiinnittää lausunnossaan huomiota saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Suomen perustuslaki turvaa saamelaisille alkuperäiskansana oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (PeL 17.3 §). Kielellisiä perusoikeuksia toimeenpannaan saamen kielilailla (1086/03) ja siinä on erikseen määritelty saamen kielilain suojaamat saamen kielet, joita ovat inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame. Suomea sitoo joukko kansainvälisiä sopimuksia, jotka turvaavat saamelaisten kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksia. Oman kielen ja kulttuurin ylläpitämisessä ja kehittämisessä on keskeisessä roolissa saamenkielinen media, Yle Sápmi.

Saamelaiskäräjät haluaa Ylen kiinnittävän huomiota siihen, mikä merkitys Yle Sápmilla on saamelaisväestölle. Yle Sápmilla on vuosikymmeniä ollut keskeinen asema saamen kielten, kulttuurin, perinteiden ja identiteetin vahvistajana. Yle Sápmin uutis- ja ajankohtaistoimitus

ylläpitää perinteistä sanastoa ja tuo myös esille uutta saamenkielistä sanastoa päivittäiseen kielenkäyttöön. Television ja radion lastenohjelmat tukevat saamelaislasten kielellistä kehitystä ja vahvistavat heidän identiteettiään. Yle Sápmin tekstitetyt tv-ohjelmat antavat valtaväestölle ja saamen kieltä taitamattomille saamelaisille tietoa saamelaisista sekä muista alkuperäiskansoista. Yle Sápmin toimii kolmella saamen kielellä ja suomen kielellä. Tämä toiminnan monikielisyys tulisi ottaa paremmin huomioon Yle Sápmin toimintaresursseissa.

Yle Sápmi on ainoa saamenkielinen päivittäismedia Suomessa. Yle Sápmi tuottaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielellä uutisia, ajankohtaisohjelmia, lasten- ja nuortenohjelmia sekä kulttuuri- ja hartausohjelmia. Yle Sápmi tekee sisältöjä radioon, televisioon ja verkkoon. Yle Sápmi on yksi keskeisistä saamelaisten ja alkuperäiskansojen instituutioista Suomessa ja Euroopassa. Yle Sápmi ei ole alueellinen tai maakunnallinen toimija, vaan se on valtakunnallinen ja kansainvälinen toimija, sen toiminta ulottuu koko Suomen alueelle ja lisäksi Venäjän, Ruotsin ja Norjan puolelle. Saamelaiskäräjät katsoo, että Yle Sápmin toiminnan ulottaminen koko valtakunnan alueelle on hyvin tärkeää, koska saamelaisista noin 65 % asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella eri puolella Suomea.

Yle Sápmi tekee päivittäin yhteistyötä Norjan NRK Sápmin sekä Ruotsin saamenradion ja SVT Sápmin kanssa. Yle Sápmin toimintaa tulee kehittää ja tukea siten, että Yle Sápmin yhteistyö vahvistuu Ruotsin ja Norjan vastaavien saamenradioiden kanssa. Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaismedioiden yhteistyön kehittäminen on tärkeää koko saamelaisyhteisön näkökulmasta. Saamelaiset ovat yksi kansa neljän valtion alueella, heillä on yhteinen kieli, identiteetti, historia, jotka yhdistävät valtakuntien rajoista huolimatta.

Yle Sápmi ei ole itsenäinen toimija, vaan alueradio. Yle Sápmi ei kuitenkaan toimintansa eikä yhteiskunnallisen merkittävyytensä johdosta toimi vain alueradiona. Saamelaisia asuu ympäri Suomea ja heistä enemmän kuin puolet asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Yle Sápmin toimintakenttä on täysin erilainen, kun toimintakenttää verrataan alueradioihin. Yle Sápmilla on vastuu ja suuri merkitys myös kirjallisen saamen kielen edistämisestä. Yle Sápmin asemaa tulisi kehittää Ylen organisaatiossa Svenska Ylen aseman kaltaiseksi ja Yle Sápmin resursseja tulisikin lisätä ottaen huomioon se, että sen toiminta tapahtuu kolmella saamen kielellä sekä suomeksi.

Saamelaiskäräjät esittää saamen kielen ja saamelaiskulttuurin kehittämisen ja ylläpitämisen näkökulmasta saamenkielisen julkisenpalvelun kehittämistarpeita. Näitä ovat televisiotuotannon kehittäminen saamelaisalueella ja saamenradion toiminnan ulottaminen koko valtakunnan alueelle. Lisäksi lasten- ja nuortenohjelmien lisääminen sekä radioarkiston digitoimistyön jatkaminen siten, että työ saadaan kokonaisuudessa tehtyä. Lasten tv-ohjelma Unna Junnán toimintaedellytykset ovat pysyneet useamman vuoden ennallaan. Ohjelmaa on tuotettu 30 jakson verran kolmella saamen kielellä. Saamelaiskäräjät ei pidä lasten tv-ohjelma Unna Junnán 30 jaksoa riittävänä, vaan on välttämätöntä nostaa jaksojen määrää 52 jaksoon vuodessa, jotta Ylen julkinen palvelutehtävä saamenkielisten lastenohjelmien osalta täyttyisi. Tämä edellyttää Yle Sápmille pysyvää ja riittävää rahoitusta lastenohjelmien tuotantokustannuksiin ja henkilöresursseihin.

Saamelaiskäräjät kiinnittää Ylen huomiota siihen, miten keskeinen asema Yle Sápmilla on saamen kielten, erityisesti inarin- ja koltansaamen säilymisessä ja kuulumisessa.

SÁMEDIGGI
SÄMITIGGE
SÄÄ'MTE'ĞĞ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

29.3.2017 Dnro 182 /D.a.4 /2017

Kaikki Suomessa puhuttavat saamen kielet ovat häviämisvaarassa. Niiden olemassaolo on uhattuna saamelaisten kotiseutualueella ja koko Suomessa. Kaikki saamen kielet on luokiteltu UNESCO:n uhanalaisten kielten joukkoon. Yle Sápmi on erittäin keskeisessä ja tärkeässä asemassa inarin- ja koltansaamen ohjelmatarjonnassa. Yle Sápmi on ainoa media, jossa inarin- ja koltansaamea voi kuulla ja lukea päivittäin koko maailmassa ja tämä vastuu on erittäin suuri. Yle Sápmilla on osaltaan suuri vastuu siitä, että inarin- ja koltansaamet säilyvät julkisessa elämässä sekä kirjoitettuna että puhuttuna. Saamelaiskäräjät esittää, että ohjelmaosiot tulisi tarjota jokaiselle kieliryhmälle erikseen ja ohjelmatarjontaa olisi hyvä selkeyttää eri saamen kielten osalta.

Saamelaiskäräjät muistuttaa Yleisradiota, että Euroopan neuvoston neuvoa-antava komitea on antanut Suomelle suosituksia Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen toteutumisesta (http://www.coe.int/minorities), jonka mukaan inarin- ja koltansaamen kielten riittävän näkyvyyden turvaaminen suomalaisessa sanomalehdistössä, radiossa ja televisiossa edellyttää lisää edistäviä toimenpiteitä (ACFC/OP/III(2010)007).

Tiina Sanila-Aikio
Puheenjohtaja

Siiri Jomppanen
Kieliturvasihteeri

(Lausunnosta päätti puheenjohtaja Tiina Sanila-Aikio 29.3.2017)